

Petrohrad

Mesto snov

„Petrohradčania
rozlišujú dva a pol
tisíca odtieňov sivej.“

Joanna Czechtová

absynt
prekliati / reportéri

absynt

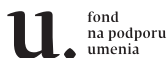
Joanna Czeczott: Petrohrad

Mesto snov

Preložil Juraj Koudela

Preklad publikácie z verejných zdrojov podporil
formou štipendia Fond na podporu umenia

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

Vydanie tejto knihy podporil
Poľský inštitút v Bratislave

Kniha bola vydaná s podporou poľského
Knižného inštitútu (Instytut Książki) v rámci
Prekladateľského programu ©Poland.

Copyright © by Joanna Woźniczko-Czeczott, 2017

Translation © Juraj Koudela

Design & Layout © Pavlína S. Morháčová

Cover Photo © Mario De Biasi/Mondadori via Getty Images

ISBN 978-80-8203-614-8

*Pre Helenku, Leosia a Q., za ktorými mi
tam bolo vždy najsmutnejšie.*

Nyen 1632 – 14. mája 1703

Sankt Peterburg 16. mája 1703 – 31. augusta 1914

Petrohrad 31. augusta 1914 – 26. januára 1924

Leningrad 26. januára 1924 – 6. septembra 1991

Petrohrad od 6. septembra 1991

Kto z nás občas neuniká do vnútornej emigrácie? V snovom meste žijú ľudia, ktorí v nej strávili celé dekády a stali sa majstrami tejto disciplíny. Všetci majstri majú svojich majstrov a majstrom nad všetkých majstrov bol Josif Brodskij.

Istý jeho priateľ neskôr napísal: „Brodskij nežil v krajine proletariátu, ale v chráme vlastného duchovného sveta. Vôbec proti režimu nebojoval. Jednoducho ho nevnímal, neuvedomoval si jeho existenciu.“

Absolútna nevedomosť o sovietskej realite sa mnohým mohla zdať len predstieraná. Básnik bol, napríklad, presvedčený, že Dzeržinskij žije a že Kominternu je názov hudobnej skupiny. Nemal poňatia, kto sú členovia politbyra ústredného výboru. Keď na fasádu budovy, v ktorej býval, natiahli šesťmetrovú plachtu s Mžavanadzeho* podobizňou, opýtal sa: „Kto je to? Vyzerá ako William Blake.“¹

Josif Brodskij aj mnohí iní neodchádzali do vnútornej emigrácie len „z času na čas“, oni sa tam udomácnili, zabývali sa *vo vnútri*.

Kategóriu života *vo vnútri* pomenoval a definoval Alexej Jurčak, profesor kulturológie na Kalifornskej

* Vasilij Pavlovič Mžavanadze – v rokoch 1966 – 1972 člen politického výboru ÚV KSSZ (ak nie je uvedené inak, poznámka je od autorky).

univerzite v Berkeley a, čo je samozrejmé, rodák z Lenin-gradu. Život *vo vnútri*, ako vysvetľuje, a jeho cit doplnený dôverným poznaním rôznych príkladov napovedá, že s ním má osobnú skúsenosť, neznamená existenciu mimo systému. To by, samozrejme, nebolo možné, lebo v sovietskom Rusku bol systém totálny, čiže vyplňal všetky sféry života. Nebolo možné žiť mimo a popri tom nepocitovať zdrvivúce dôsledky. Akýkoľvek pokus o únik bol odplatený represiami.

Účastníci života *vo vnútri* neboli považovaní za disidentov. Oni boli presvedčení, že totalitná vláda a opoziční disidenti sú len dve strany tej istej nepodstatnej mince. Mince, ktorú je lepšie nechať na pokoji. A nebolo v tom ani zrnko vypočítavosti, absolútne nie. Oni jednoducho existovali v úplne inej škále².

Jurčak cituje jednu veteránku života *vo vnútri*: „S disidentmi nás neviazali žiadne väzby. Nepatrili sme k nim. [...] Boli sme iní, v našich očiach predstavovali sovietskych ľudí. Je to len otázka iného znamienka, plus alebo mínus. Sú pro- alebo antisystémoví, no stále s nálepkou sovietsky človek. Ale seba som nikdy nevnímala s prívlastkom sovietska. Organicky sme boli iní. Jednoducho sme boli *vo vnútri*.“³

„Aké fantastické spestrenie životopisu pripravili pre nášho ryšavého priateľa!“ vykrikla Anna Achmatovová, keď sa dozvedela, že KGB posielala Brodského na nútené práce do Archangeľskej oblasti (strávil tam pol druhého roka, na ktoré spomínal v dobrom). Obvinili ho z príživníctva. Názna prekvapenia, ktoré (okrem ironie a predtuchy zrodu zrelého básnika) badať v Achmatovovej výkriku, je dôkazom, že okruhy záujmov jej „ryšavého priateľa“ a KGB nemali dôvod sa pretnúť. On, skrátka, nebol disident.

Obvinenie z príživníctva, ktoré viselo nad Brodským, zdôrazňovalo spôsob, akým možno dosiahnuť, aby sa tieto dva okruhy záujmu nepretínali. Bolo to možné len vďaka ešte dôslednejšiemu zakoreneniu v systéme. *Vo vnútri* bolo možné žiť jedine v samotnom tele, v črevách systému, tak, aby ste nebudili žiadne podozrenie.

Týmto smerom sa vydali všetci obyvatelia snového mesta, ktorí chceli žiť *vo vnútri*. Ideálom ich existencie sa preto stala práca v kotolni niektorého z vysokých sovietskych činžiakov. Ako tvrdil Jurčak, popri práci dozorcú alebo strážnika to bola pre mladú leningradskú inteligenciu najžiadanejšia práca. V každom prípade, profesor by nepoužil slovo „inteligencia“, to by už malo pro- alebo antisystémovú konotáciu. On by povedal: práca v kotolni bola snom všetkých *svojich*. Tých, ktorí s láskou trávili čas v práci tým, že dávali pozor na nejakú pec, z času na čas otočili nejakým kohútikom, uzavreli ventil, no v skutočnosti boli zahĺbení do štúdia v oblasti filozofie, metafyziky, literatúry alebo iných príživnícko-nepraktických odborov.

Žena, ktorú cituje Jurčak, spomína, ako jej kamarátka túžila po práci v kotolni. V prvom rade musíte mať známosti. Vďaka protekcii získala pozvánku na pohovor, ale aj tak ju neprijali. „Čože? Ste historička a ešte k tomu sa zaoberáte stredovekom? Tak to nie, v žiadnom prípade! My sme tu všetci na právnické vedy. Dvaja doktori a tretí už čaká na obhajobu,“⁴ vypočula si odôvodnenie.

Kotolňa predstavovala dokonalú enklávu. Kde inde by sa intelektuáli mohli dostať ešte hlbšie dovnútra systému než medzi rúrami, bojlermi, ventilmi, kontrolkami, teploermi a kotlami? Kde inde by mohli byť mimo a súčasne dokonale nedosiahnuteľní? Boli *vo vnútri*, udržiavali rozpálené kotly sovietskeho štátu i svoj svet mimo jeho pazúrov.

Nie je to náhoda, že ten oheň sa nakoniec rozhorí? Jurčak vytvoril kategóriu *vo vnútri* pre definovanie poslednej sovietskej generácie a svojej knihe dal titul *Všetko bolo navždy, až kým to úplne neprestalo existovať*.

Ale osemdesiate roky neprišli len tak znenazdajky. Brodskij bol „príživník“ už v šesťdesiatych rokoch a dôvody na vnútornú emigráciu v tejto časti sveta existovali od nepamäti.

V roku 1917 Ivan Bunin napísal: „Ľudí ochraňuje len slabosť ich vlôh, ich predstavivosť, pozornosť, slabosť ich myslenia: inak by to nevydržali.“⁵ A krátko nato utiekol z krajiny. Tí, čo zostali, hľadali iné východisko. A mnohí ho našli presne naopak, než si myslel Bunin, práve v okrídlenej predstavivosti, v hebkej citlivosti, v oslnivej žiare myslenia.

Nebolo lepšieho mesta, ktoré by sa mohlo stať centrom vnútornej emigrácie, než Petrohrad. Zbavili ho politického významu a v dvadsiatych rokoch, už po premenovaní na Leningrad, ho náhle deklasovali. Jeho intelektuálne bohatstvo – mnohé úrady, školy, univerzity, múzeá, divadlá – sa ukázalo ako príliš veľké, nepatričné pre potreby provinčného mesta. Vzdelávalo zástupy ľudí, pre ktorých horizont predstavovala len ich vlastná fantázia. Stalo sa mestom so syndrómom *overeducated* alebo skôr *overqualified*. Jeho potenciál sa preniesol *do vnútra*.

Samozrejme, nie všetok. Vláda v Moskve robila veľmi veľa pre to, aby problematickú nadúrodu priškrtila. Leningrad nepatril medzi Stalinových obľúbencov, preto sa ho bolestivo dotkli aj čistky z konca tridsiatych rokov. Aj rozhodnutie nevzdať sa počas obliehania Nemcom dotváralo obraz o ľahostajnosti pri hospodárení s ľudskými zdrojmi a takzvanom púšťaní žilou.

Ale aj tak tu ľudia počas celých dekád žili – a žijú – *vo vnútri*. Stále je tu plno tých, pre ktorých je vnútorná

emigrácia esenciou života. Akoby z nej ani nikdy nevychádzali. Stáva sa, že systém ich vyzve, aby sa prihlásili, po čom sa pokojne vracajú do hlbín svojej predstavivosti. Prihodiť sa aj to, že Rusko invazívne vkročí v zablatených bagančiach do ich sveta a surovo ich z neho vytrhne. Vtedy trpia. Skrytým bohatstvom však zostane samotná pamäť, spomienky na svet *vo vnútri*. No práve pamäť je v tomto prípade až príliš ohrozená.

Na jeseň sa stáva, že nízko nad mestom sa zatiahnu ťažké mraky. Nasledujúci deň sa už dotýkajú striech činžiakov, nevidieť už zlaté kupoly ani ihlice cerkví. A na tretí deň klesnú až k samej zemi. Vtedy prechádzate tmavosivou hmlou, ktorá sa zakrátko nasýti pachutou výfukových splodín.

Ten Petrohrad je v skutočnosti *vo vnútri* od úplného počiatku. Už podľa zakladateľskej mytológie mal predstavovať cudzí element, niečo, čo do Ruska nepasuje a súčasne mesto, v ktorom sú kotly rozpálené dočervena. Byť *vo vnútri* mu dáva energiu. Súčasná existencia „tu a teraz“, ako aj „kdekoľvek a kedykoľvek“, vzbudzuje napätie. Stáva sa, že medzi týmito sférami lietajú iskry.

Pobyt *vo vnútri* poskytuje aj možnosť získať odstup, vďaka ktorému možno ľahšie vstúpiť do systému s vlastnými pravidlami. Veď práve z *vnútra* sa vraciame, aby sme systém obrátili hore nohami. Týmto spôsobom Peter I. po návrate zo Západu vybudoval na Neve Petrohrad. Týmto spôsobom sa Lenin po pobyte vo Švajčiarsku vrátil k Neve, aby stvoril Leningrad. A dokonca (ak prižmúrimo oko), týmto spôsobom sa Putin po služobnom pobyte v Nemecku vrátil k Neve, aby impérium prinavrátil do rúk FSB.

Väčšina ľudí, samozrejme, tí, čo si to môžu dovoliť, sa z vnútornej emigrácie dobrovoľne nikdy nevracia. Tí smelší

by radi zakotvili v statuse *vo vnútri* aspoň na lokálnej úrovni. Je to predmetom rojčivých nočných diskusií nad pohárikom pálenky pri horúcej piecke v drevenom podkroví činžiaka na Vasilievskom ostrove.

„Petrohradskí separatisti sú nám blízki,“ priznal sa mi kedysi klarinetista Igor s iskrivým snehobielym úsmevom. „Radi by sme utiekli z Ruska s celým mestom!“

Josifa Brodského nakoniec vystaňovali z krajiny. Dva-krát mu ponúkli odchod do Izraela, dvakrát ponuku, ktorá sa neodmieta, zavrhol. Nakoniec ho jednoducho priviezli na letisko a posadili do lietadla do Viedne. Nikdy sa už nevrátil. Zrkadlový odraz Petrohradu našiel v Benátkach.

Vnútoraná emigrácia sa z času na čas premení na vonkajšiu. Dobře vycvičený účastník pobytu *vo vnútri* si však napriek tomu vytvorí svoje hlavné mesto hoci aj v cudzine. Petrohrad navždy zostane snovým mestom.

1. Vótovia a oheň

Lužica, dedina vzdialená stopäťdesiat kilometrov západne od Petrohradu na brehu Fínskeho zálivu – ruiny pevnosti Nyenschantz, Petrohrad, štvrť Ochta, pri sútoku riek Ochta a Neva.

Tatiana Viktorovna si myslela, že sa vydáva za Rusa. Svadbu mali v jeho rodnej dedine. Počas ceremónie ženy spievali piesne vo zvláštnom jazyku. Jedna z nich mala takýto text:

Kráčajú štyri panny:
ako sa zahráme s halúzkami a konármi?
Halúzka letela do neba, konár sa kotúlal po ceste,
po ceste do kostola, na hrob môjho brata.
Brat môj, syn mojej matky. Vráť sa domov.
Navar kotlík vajíčok. Priprav vandlík cesta.
Vajíčka polož na zem a cesto na hrob.
Vyslov moje meno a pripomeň môj vek.
Ó, brat môj, syn mojej matky,
môžeš sa ešte zobudiť a vstať?
Vytiahnuť dlane z hrobu,
striasť piesok z prstov?

Ó, sestra moja, dcéra matky mojej.
Choď domov. Buď doma.
Navar kotlík vajíčok. Priprav vandlík cesta.
Vajička polož na zem a cesto na hrob.
Vyslov moje meno a pripomeň môj vek.⁶

Tatiana hľadela na svojho novomanžela. Sergej tú pieseň poznal a rozumel aj zvláštnemu jazyku. Tak sa dozvedela, že je Vót.

Nie, nie je pravda, že predtým tu bolo len blato a rozbahnená pustatina.

Geograficky sú to južné časti tajgy. Rástli tu husté lesy, staré jedle a borovice. Veľmi skoro však boli vyrúbané. Už dávno bolo nutné bojovať s masívnym výrubom – len desať rokov od založenia Petrohradu cár zaviedol tresty za samovoľný výrub stromov.

Nie, nie je pravda, že krajina predtým nebola obývaná. Od stredoveku tu žili Ižorovia a Vótovia. Takisto ingermanskí Fíni, Vepsovia a mnoho cudzincov, hlavne Švédi. Krajinu v okolí dnešného Petrohradu nazývali Ingria, Ongria alebo Ingermanlandia. Na prahu 18. storočia tu žilo približne šesťdesiatisíc ľudí.

Našli sa, Sergej a Tatiana. Jej matka pochádzala z Vepsov.

Osudom sa jej však stali Vótovia.

„Najskôr som sa začala zaujímať o genealógiu Sergejovej rodiny. Akoby sa predtým otvoril celý svet, ktorým sa nikto predtým nezaoberal a ktorý bol starostlivo ukrytý pred zrakmi iných.“⁷

Nadchol ju, ponorila sa doň bez tušenia, čo sa môže stať, ak jeho tajomstvá vytiahne na svetlo.

Začali žiť rovnako ako skutoční Vótovia: ona, zamestnan-kyňa v rybej výrobe, on, robotník vo fabrike na fosfor v Kingseppe, v meste ležiacom približne sto kilometrov hlbšie vo vnútrozemí, bližšie k Lužici. Počas zimy a jari pracovali a bývali vo svojom maličkom kingseppskom byte. Ale v lete a na jeseň, ihneď, ako to bolo možné, odchádzali do Lužice.

Zbierali hríby a čučoriedky v okolitých lesoch. Predá-ovali ich do veľkoskladov – dalo sa na tom dobre zarobiť. Za niekoľko rokov si budú môcť z peňazí za hríby a čučoriedky postaviť nový dom.

Ale to až neskôr. Po požari.

Zatiaľ bývajú v rodinnom dome Jefimovovcov, u Ser-gejovej rodiny. Je to tradičný drevený dom, ktorý sa skladá z troch častí.

Počas vojny nezhorel, čo sa stávalo len zriedka.

Vótske sídla sú viacgeneračné. Ich domy majú na jednej strane zimnú časť, ktorá je lepšie vykurovaná, na druhej letnú, ľahšiu a vzdušnejšiu. V strede je chodba, hospodár-ska miestnosť. Keď sa syn ožení, rodičia odrežú letnú časť a trám po tráme ju prenesú na miesto, kde budú novoman-želia bývať. Následne si mladí pokojne dostavajú zimnú časť a rodičia novú letnú. Domy sú stavané tak, aby sa dali ľahko rozoberať a aby pretrvali celé generácie.

Dom Jefimovovcov je pre Tatianu útulný. Domáca pani k sebe pozýva ľudí. Vypytuje sa ich na zvyky, vytvára ge-nealogické stromy aj iným rodinám. To je však veľmi kom-plikované, lebo Vótovia nepoužívali priezviská, skôr pre-zývky. Najčastejšie podľa vtákov: Tetrov, Havran, ktosi bol dokonca Slieпка Feňa. Keď Rusi prikázali zapísať do pa-sov priezviská, Vótovia si zapísali také, aké poznali. Naprí-klad Suvorov. Alebo používali mená otcov ako priezviská

a každá generácia preto mala iné priezvisko. Muž mal iné priezvisko ako jeho žena.

Hotový galimatiáš.

Ale Tatiana je trpezlivá.

Sergej ju sprevádza po lesoch, ktoré pozná ešte z detstva. Vedie ju na cintorín. Ak sa tu nevyznáte, nenatrafíte naň, lebo úzke hroby by mali zostať neoznačené, najlepšie, aby na nich vyrástol hájik. Blízki prinášajú nebožtíkom jedlo a do jám kladú vajíčka, kašu, koláče. Duše sa schádzajú na poživeň.

Sergej zaviedol svoju ženu aj k vode, kde prebývajú vodní duchovia a panuje tam životodarný ženský živel. Je tu *vesi-emä*, čiže voda – žena, *vesi-ämmä*, voda – matka. Je tu aj vládkyňa rýb a vodného sveta. Vótovia jej zasvätili jeden augustový deň, keď o polnoci prichádzali na breh, modlili sa za úspešný lov a ako obeť jej zvykli prisľúbiť prvú ulovenú rybu. Nechali jej ju. V tom čase duchovia prúdov sedeli pri vode a česali si vlasy. Bývali dni, keď boli viditeľní dokonca aj na poludnie. Stávalo sa dokonca aj to, že k brehu priplávala siréna.

Ale aj to, že si voda niekoho zobrala. S prosbou o odpustenie sa schádzala celá dedina, aby svorne priniesli obeť. Do zátoky hodili hlavu barana. Na veľký a ploský sivý kameň neďaleko Lužice uložili kohútie hlavy. Kameň má priehlbiny, v ktorých sa zbiera voda a získal liečivé účinky.

Počas jarnej rovnodennosti, deň pred Paschou, celá dedina nezažmúrila oka. Všetci Lužičania prichádzali na breh, „aby videli, ako sa slnko hrá“. Slnko v ten deň vychádza presne na východe a jeden z veľkých nábrežných kameňov má vydlabaný kríž obrátený presne na tú stranu. Od tejto noci počítali čas pre poľnohospodárske práce.

Boli aj iné zvyky spojené s kameňmi na brehu mora, ale tie sú už také staré, že ich Sergej nedokázal ani len vysvetliť. Pozná iba stopy, ktoré zanechali. Pozná miesto, kde sa zachoval prastarý kamenný kruh. Balvany už zarástli trávou, ale deti z Lužice vedeli, kde ich nájsť. Skákali dookola, z kameňa na kameň, a potom sa spoločne kúpali v mori. Rodičia tam privádzali kone a kravy.

Sergej tam zaviedol Tatianu, aby si ich mohla odfotiť.

Našli však železný plot a strážnikov. Ohradili kus lesa, more a celý nádherný breh.

„Čo to má znamenať?“ spýtal sa Sergej.

„Akože čo? Prístav,“ vysvetlil strážnik.

Neskôr priviezli bagre a drviče kameňov.

Teraz, keď je už všetko za nami, mnohí hovoria, že radšej nemali vôbec bojovať. Prichádzali za Tatianou s otázkou, na čo jej to bolo dobré.

„Musíte to pochopiť,“ hovorí s porozumením Jekaterina Kuznecovová. „Pri poslednom sčítaní ľudí sa k Vótom v Petrohrade prihlásilo šesťdesiattri ľudí. Len tí tvrdohlaví aktivisti. Ja v meste poznám podstatne viac Vótov, ale všetci vedia, že bezpečnejšie je prihlásiť sa k ruskej národnosti.“

Jekaterinin starý byt neďaleko Senného námestia je plný vótskych artefaktov. Po kútoch sú nedbalo nakopené vrecia, pracovný stôl a police zapĺňajú krabice a tašky. Jekaterina jedno vrece otvára a vyťahuje bielu látku vyšívajú karmínovými niťami. Keď ju rozvinie, objaví sa sukňa, košeľa, vyšívajú sarafán. Otvára škatuľku a tam farebné ametysty a opály, strieborná a medená bižutéria, jemná a ušľachtilá, vyrobená podľa stredovekých vzorov. Siahne na policu a tam kožené krígle impregnované voskom,

starodávnou metódou, so vzormi vyrazenými do kože podľa starých krojov.

Jekaterina to všetko vyrobila vlastnými rukami. Je umelkyňa a reštaurátorka historických pamiatok. Talent zdedila po dedkovi a babke. On bol profesor Akadémie výtvarných umení, ona jeho študentka. Ukázalo sa, že aj on je Vót a ona Vótka. Bolo nezvyčajné, že sa tak stretli, hovorí Jekaterina, a tak si navzájom prezradili svoj pôvod.

„V tridsiatych rokoch sa už nikto nepriznával, že je z Vótov,“ vysvetlila.

Vótske príslovie hovorí: „Nás je veľmi veľa a smrť je len jedna, všetkých nás nevezme.“

Koľko ich bolo pred revolúciou? Dmitrij Pavlovič Cvietkov, najväčší vótsky intelektuál, autor vótskeho slovníka i gramatiky, prekladateľ Čechova do vótštiny, narodený v dedine Karakole, narátal osemdesiatisíc Vótov. Po revolúcii utiekol do Estónska. V roku 1930 spáchal samovraždu.

V tom čase už v Sovietskom zväze prebiehala násilná kolektivizácia. Kolchozy majú význam, poznamenala Jekaterina Kuznecovová, lebo keď ľudí zhromaždiš do skupiny, ľahšie ich môžeš kontrolovať. Vótovia tradične žili vo voľných kmeňoch – chalupy boli roztrúsené po dedine i lese. V rámci kolektivizácie ich všetkých pozvávali na jedno miesto a prikázali robiť to, čo nikdy predtým nerobili. Siat' na poliach.

Opäť sa zdalo, že to „má význam“. Pri veľkých riekach sveta, ktoré boli ako dôležité vodné trasy impulzom pre rozvoj celých regiónov, zvyčajne ležali úrodné polia. V dosahu bolo dostatočné množstvo vody a v závislosti od geografickej dĺžky sa na nich darilo žitu, ryži alebo cíceru. Ľudstvo sa špecializovalo na roľníctvo.

Pri Neve to bolo inak. Pôda tu je príliš vlhká, rieka často opúšťa svoje koryto. Je v nej plno rýb, počínajúc masným atlantickým jeseterom, kráľom miestnych rýb, až po čerebľu, lososa, zubáča, šťuku, sumca či siha. Na jar priplávajú do Fínskeho zálivu celé húfy korunáčov. Vótovia rybárčili na rieke, v zálive i na mori a lovili aj vodné vtáctvo. Zbierali dary lesa, huby, lesné plody, bylinky, z ktorých Jekaterina Kuznecovová varí silný aromatický čaj.

Čo ulovili a nazbierali, to predávali. Mali flotilu drevených dvojstážňových lodí, na ktorých sa plavili medzi Tallinnom, Helsinkami a Petrohradom (predtým Nyenom). Predávali aj drevo. Dobré sa im viedlo.

Napokon komunisti ich flotilu spálili do tla. Rybárčiť sa odvtedy dalo už len na člnoch, čiže v blízkosti pobrežia. Vótov nelákalo obrábanie polí ani život vo veľkých komunitách; lákalo ich šíre more a nie pobrežné plytčiny. Zasiahla ich prvá vlna represií. Ak sa medzi nimi našli „kulacké rodiny“, vyhnali ich na polostrov Kola, na Sibír alebo za Ural. Niektorým sa podarilo utiecť. Mnohí zomreli.

Ale kolektivizácia vyštavila celú krajinu.

Začiatkom tridsiatych rokov 20. storočia nastalo v Ingrii krátke obdobie národného obrodovania. Sovietska moc sa rozhodla ukázať aj vľúdnu tvár svojej starostlivosti o práva národnostných menšín a začali vydávať tlačene noviny, povolili kultúrne podujatia, otvorili školy nielen v Leningrade, ale aj v dedinách.

„Aj keď, z nejakého dôvodu to boli ižorské školy,“ hovorí Kuznecovová. „V susednej dedine Karakole otvorili takú školu. Ižorský a vótsky jazyk sú podobné, oba sú ugrofínske, akurát ten náš je bližší estónčine a ižorský sa zas väčšmi podobá karelčine. Ale aj tak sa v našich dedinách voľne hovorilo piatimi jazykmi: vótskym, ižorským, ruským,